

A JOGI SZABÁLYOZÁS ELLENTMONDÁSOSságÁNAK HATÁSai A MAGYARORSZÁGI HULLADÉKGAZDÁLKODÁSI POLITIKA IMPLEMENTÁCIÓJÁRA

*EFFECTS OF THE CONTRADICTIONS IN LEAGAL LEGISLATION
TO THE IMPLEMENTATION OF THE HUNGARIAN WASTE
MANAGEMENT POLICY*

SZABÓ FERENC adjunktus

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Szakképzési, Továbbképzési és Távoktatási Központ

ABSTRACT

The new Hungarian Waste Act and the other legislation related to area of waste management entered into force on 01th of January 2013. The strategic goal of the new leagal regulation is to achieve the full compliance with the requirements of EU environmental standards. There were some discrepancies in the specific rules of the legislation, which have significantly reduced the effectiveness of the implementation of the policy. Considered by the implementation rechearch the internal contradictions of the policy regulation are clearly one of the most significant barriers to the successful implementation. Therefore, it could be important to examine more closely, how are these adverse effects on the field of the Hungarian waste management, as one of the priority areas of domestic environmental policy.

1. Bevezetés

Az Európai Unió környezetpolitikai céljainak megvalósítása érdekében szigorú követelményeket támaszt, melyeket az egyes tagországoknak (nemzetállamoknak), így hazánknak is teljesítenie kell. Ennek érdekében már a rendszerváltozást megelőzően megindultak azok a folyamatok, melyeknek elsődleges célja az uniós környezetpolitika és a környezetvédelmi szabályozás jogi eszközeinek és hazai alkalmazási feltételeinek megteremtése volt.

A 2013. január 01-jén hatályba lépett új hulladéktörvény és a hulladékgazdálkodás területét is érintő egyéb jogszabályok az uniós normák és követelmények maradéktalan teljesítését tűzték ki célul. A konkrét jogszabályok azonban olyan ellentmondásokat tartalmaztak, amelyek az implementáció hatékonyságát jelentősen csökkentették. A szabályozás belső ellentmondásait az implementációkuta-

tás egyértelműen a megvalósítás sikerességét egyik legjelentősebben akadályozó tényezőként tartja számon. Ezért tartom fontosnak, annak részletesebb vizsgálatát, hogy a hazai környezetpolitika egyik kiemelt területén – a hulladékgazdálkodásban – hogyan érvényesülnek ezek a kedvezőtlen hatások.

2. Szakpolitika implementációjának sikerét befolyásoló tényezők

Szakpolitika (public policy): egy célkitűzésről, valamint a cél elérése érdekében alkalmazandó eszközökről szóló kinyilatkoztatás (public statement). (Gornitzka 1999)

Szakpolitika nem egyenlő a beavatkozás/reform/innováció (a rendszer megváltoztatására irányuló cselekvés) fogalmával: „a szakpolitika lehet szándék és tett, cselekvés és tétlenség is.” (Hogwood, Gunn 1984)

Szakpolitika implementációja: köz- és magánszereplők/csoportok azon akcióit foglalja magába, melyek a szakpolitikai döntésben rögzített célok elérése érdekében történnek. (Van Meter, Van Horn 1974).

Implementáció kutatás: annak a tudományos eszközökkel történő vizsgálata, hogy a kormányzatok által kezdeményezett szakpolitikákból mennyi valósul meg. (Fullan, Pomfret 1997)

Brynard (2005) szerint a kiindulópont az, hogy vannak általánosan elfogadott, az implementációt befolyásoló tényezők, kritikus változók, melyek következnek:

- A szakpolitika tartalma
- A kontextus: szervezeti-intézményi kontextus, amelyet azonban a tágabb kontextus is alakít
- Az elkötelezettség: az implementációért felelős személyek hozzáállása
- A szektor kapacitása: strukturális, funkcionális és kulturális képesség
- Kliensek és koalíciók: érdekcsoportok, véleményvezérek magatartása
- Kommunikáció
- További szempontok:
- Célok egyértelműsége v. „acceptable mix of outcomes”
- Gazdasági-társadalmi kontextus változásának hatása
- Implementációs kapacitás, abszorpciós kapacitás
- Ellentmondásosság-konfliktusosság mátrix → 4 féle implementáció,
- 4 kritikus tényező (Matland)
- Kontrollálható/nem kontrollálható, kialakítóhoz/megvalósítóhoz köthető

Matland (1995:130) vizsgálatai során a szakpolitikák ellentmondásosságát és a kiváltott konfliktusokat helyezte a középpontba. Az általa felállított mátrix az implementáció négy fő típusát határozza meg, melyek eltérő lényei tulajdonságokkal és jellemzőkkel rendelkeznek.

- **Adminisztratív** implementációban a legfontosabb vezérelvet az **erőforrások** jelentik
- **Politikai** implementációban a legfontosabb vezérelvet a **hatalom** jelenti (egy szereplőé vagy egy koalícióé, aki/ami rá tudja kényszeríteni a saját perspektíváját más szereplőkre)
- **Experimentális** implementációban a legfontosabb vezérelvet a kontextuális **feltételek** jelentik
- **Szimbolikus** implementációban a legfontosabb vezérelvet a **koalíciós erő** jelenti.

3. Az új hulladékgazdálkodási szabályozás implementációja

Az új hulladéktörvény 2013. január 01-jén lépett hatályba, a korábbi szabályozáshoz képest számos új elem, lényeges szigorítások jelentek meg, mind a törvényben, mind törvénnyel kapcsolatos végrehajtási utasításokban. Első látásra világos volt, hogy a jogalkotók a hazai hulladékgazdálkodási gyakorlat radikális megváltoztatását szerették volna elérni. Az érintett érdekcsoportok, elsősorban az önkormányzatok és a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást ellátó szakmai szolgáltatók már a törvény-előkészítés kezdeti időszakában jelezték fenntartásaikat, remélve, hogy a végleges törvényi szöveg majd lényegesen enyhébb, a gyakorlatban jobban alkalmazható szabályokat fog tartalmazni. A súlyos kritikák és konfliktusok ellenére sem került sor az eredeti koncepció lényeges megváltoztatására.

3.1. Az új hulladékgazdálkodási szabályozás szakmai célkitűzései

A jogalkotói szándék a szakmai célokat illetően egyértelmű, a hazai hulladékgazdálkodást szerették volna kímoldítani a holtpontról. A korábbi szabályozása sikerült bizonyos eredményeket elérni, de a továbblépéshez – az európai uniós követelmények teljesítéséhez – elkerülhetetlenül szükség volt az újabb törvényi beavatkozásra. Az új hulladéktörvény és végrehajtási rendeletei tehát alapvetően szakmailag elfogadható környezetvédelmi célokat tűztek ki, amelyek elsődlegesen a nagyarányú, magas színvonalú, korszerű hazai hulladékgazdálkodás megvalósítását szolgálják.

(A környezetvédelmi szakpolitikai célok mellett a szabályozás jól azonosíthatóan tartalmaz olyan elemeket, melyek nem környezetvédelmi szakmai célokat, hanem egyéb politikai célokat szolgál. Ezek közül az egyik a külföldi tulajdonú profit-orientált vállalkozások kiszorítása a hazai hulladékgazdálkodási közszolgáltatások piacáról, a másik a közszolgáltatási díjak nehezen indokolható mértékű csökkentése, amely éppen ellentétes hatású, azaz jelentősen nehezíti a szakpolitikai célok megvalósítását.)

3.2. Új elemek és jogi eszközök a hulladékgazdálkodással kapcsolatos szabályozásban

A hulladéktörvény számos új elemet és jogi eszközt vezetett be, melyek alkalmazásának részletes szabályait a törvényhez kapcsolódó jogszabályokban, végrehajtási utasításokban határozták meg.

A közszolgáltató vállalkozások tulajdonlása

A törvény úgy rendelkezik, hogy a hulladékgazdálkodási helyi közszolgáltatást csak állami, vagy önkormányzati többségi tulajdonú non-profit vállalkozások látthatják el. Tekintettel arra, hogy a hazai hulladékpiac jelentős részét profit-orientált külföldi tulajdonú vállalkozások látták el, ez a rendelkezés rendkívüli konfliktusokat okozott. A külföldi befektetők, de az őket megbízó önkormányzatok is élesen tiltakoztak. Az érintettek álláspontja szerint a vitatott rendelkezés sérti az európai versenyjogot, a vagyonzbiztonságot és a jogbiztonságot, ezáltal ellentétes az EU jogelvékkel és az arra épülő magyar jogrendszerrel, vagyis alkotmánysértő. Ennek ellenére a törvény változatlan tartalommal 2013. január 01-jén hatályba lépett, melynek következtében a külföldi tulajdonú vállalkozások többséges kilépett a hazai hulladékgazdálkodási közszolgáltatási piacról.

A közszolgáltatói piac néhány hónap alatt teljesen átalakult, a magántulajdonosok hátrébe vonultak, mindenütt létrejött a minimum 51% főleg önkormányzati, többségi tulajdonú non-profit helyi hulladékgazdálkodási közszolgáltató vállalkozás.

A lerakási illeték

A lerakási illeték az első és legfontosabb jogi eszköz, amely a hulladékhierarchiában megfogalmazott prioritási sorrend betartására ösztönzi a hulladékkezelést végző vállalkozásokat. (Hulladékhierarchia: 1. Megelőzés, 2. Újrahasznosítás, 3. Energetikai célú hasznosítás, 4. Ártalmatlanítás). Az illetéket a hulladékkezelést végző közszolgáltatónak kell megfizetnie, a lerakó telepen elhelyezett hulladék után. A rendezett lerakással történő ártalmatlanítás ugyan a hulladékhierarchiában utolsó helyen szerepel, környezetpolitikai szempontból (és szakmailag) nem támogatott, ezért ennek „megadóztatása” arra ösztönzi a közszolgáltatókat, hogy a lerakás helyett, minél nagyobb arányban az újrahasznosítás lehetőségeit válasszák. A lerakási illeték lineárisan növekvő mértékben terheli meg a lerakó telepi hulladék-elhelyezés költségeit. 2013-ban 3.000 Ft/tonna volt, jelenleg 9.000, és 2016-ra 12.000 Ft/tonnára emelkedik.

Gondot jelent, hogy míg a költségek évről évre automatikusan jelentősen növekszenek, addig a hulladékhasznosítási kapacitások növelésére nincs fedezet. Minél inkább nő a költség annál kevesebb jut esetleges fejlesztésekre. Központi források nélkül a közszolgáltatók nem képesek saját erőből hulladékhasznosítási technológiákat kiépíteni.

A lakossági veszélyes hulladékok kötelező begyűjtése

A törvény és módosításai arra kötelezik a közszolgáltatókat, hogy a lakossági eredetű veszélyes hulladékok visszagyűjtését szervezzék meg. A begyűjtés és a begyűjtött hulladék kezelése, a begyűjtött hulladékmennyiség növekedésével arányosan egyre jelentősebb többletköltséggel valósítható meg. Ez a közszolgáltatókat terheli, jelenleg nincs fedezete, mert a legtöbb esetben a lakossági díjak pillanatnyilag a települési szilárd hulladék kezelésének költségeit sem fedezik. Nem beszélve arról, hogy a teljes körű lakossági veszélyes hulladék begyűjtés a jelenlegi infrastruktúrával nem biztosítható.

Felelősségbiztosítás

Hulladékkezelési tevékenységek végzése esetében a szakmai szolgáltatást végző vállalkozás köteles olyan környezetvédelmi felelősségbiztosítást kötni, amely szakszerűtlen munkavégzés, vagy egyéb okokból bekövetkezett károkozás esetén fedezi a kárelhárítás költségeit. Szakmailag indokolt elvárás, de a közszolgáltatók esetében számolni kell azzal, hogy ez is többletköltséget jelent, melyet a díjbevételeknek fedeznie kellene.

Működési engedélyek

A törvény szerint a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzése engedélyköteles tevékenység, minden közszolgáltató köteles ezt az engedélyt beszerezni. Ezen túlmenően az egyéb hulladékgazdálkodási tevékenységek és a hulladékgazdálkodási létesítmények megvalósítása és üzemeltetése is engedélyköteles. Az engedélykötés, a beszerzéséhez szükséges szakmai, szakértői anyagok, tervek, dokumentációk elkészítése ugyancsak rendkívül költséges.

Teljes körű hulladék nyilvántartási és jelentési kötelezettségek

A törvény számos melléklete tartalmazza többek között azokat a nyilvántartási és jelentési kötelezettségeket, melyeket a gazdálkodó szervezeteknek, közszolgáltatóknak teljesítenie kell a hulladékgazdálkodás területén. A folyamatos elektronikus nyilvántartás mellett, rendszeresen kell az adatokat szolgáltatni, jelentéseket benyújtani a regionális környezetvédelmi felügyelőségek részére. Veszélyes hulladékok esetében folyamatos jelentési kötelezettség áll fenn. A nyilvántartási és jelentési kötelezettségek növekedése jelentős többlet feladatot jelent az érintett vállalkozások esetében, amely ugyancsak (bár nem meghatározó mértékű) többletköltséget eredményez.

Az Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség

A nemzeti hulladékgazdálkodási stratégia megvalósítása érdekében a törvény létrehozta az Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökséget (OHÜ), melynek feladatait is részletesen meghatározta. Az ügynökség költségeinek fedezésére a kezelt hulladék mennyiségével arányos díjat kellett fizetnie az érintett vállalkozásoknak.

(Összesen országos szinten mintegy 2 milliárd Ft-ot.) Az ügynökség működése nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket, már meg is szűnt, feladatait különböző állami főhatóságok, többek között a Környezetvédelmi Főfelügyelőség vette át.

Központi díjmegállapítás

Új eleme a szabályozásnak, hogy amíg korábban az önkormányzatok állapították meg a helyi hulladékgazdálkodási közszolgáltatás díját, ez a hatáskör étkerült az illetékes szakminisztériumhoz. Az közszolgáltatók által beterjesztett díj-javaslatot az OHÚ véleménye alapján a szakminiszter bírálta el és ez alapján történt meg a díjmegállapítás. A központi díjmegállapítás során figyelembe kellene venni a törvény által meghatározott díj-megállapítási szabályokat, melyeknek lényege, hogy a díjmegállapítás során minden indokolt költséget figyelembe kell venni, beleértve a szükséges javítások, felújítások és fejlesztések költségeit is. Ahogy korábban az érintett önkormányzatok sem, most a szakminiszter sem veszi figyelembe ezeket a törvényi előírásokat. A „rezsicsökkentés” ráadásul teljesen felülírta a hulladék-törvény által meghatározott szabályokat. A hulladékgazdálkodási közszolgáltatási díjak szakmai alapú meghatározása még várat magára, politikai szempontok miatt a díjak a mai napig lényegesen alacsonyabbak az indokoltnál.

A rezsicsökkentés

A kormány rezsicsökkentési programja jelentősen érintette a hulladékgazdálkodási közszolgáltatásokat is. A rezsicsökkentés jelentette a legnagyobb ellentmondást a hulladékgazdálkodást érintő központi szabályozás rendszerében. A hulladék-törvény által részletesen meghatározott díj-megállapítási szabályokat figyelmen kívül hagyva, a rezsicsökkentés keretében a korábbi díjakból kiinduló, azokat normatív módon csökkentő szabályozás lépett életbe, figyelmen kívül hagyva minden szakmai szabályt és szempontot.

3.3. A jogi szabályozás ellentmondásainak összegzése

A hulladékgazdálkodással összefüggő jogi szabályozás eddigiekben részletezett elemeinek hatása ellentmondásos. Az ellentmondások (inkoherencia) hosszútávon lehetetlenné teszi a sikeres implementációt, de csak abban az esetben, ha nem történnek meg a szükséges beavatkozások és változtatások, melyek az említett ellentmondásokat feloldják.

A legjelentősebb ellentmondás a lerakási illeték bevezetése, a szigorúbb, és jelentősen megnövekedett feladatokat tartalmazó szakmai szabályozás miatt jelentkező többletköltségek és a rezsicsökkentés miatti forráskivonás (bevétel kiesés) között feszül. Amíg a rezsicsökkentés miatt a bevételek esetenként több százmillióval csökkennek, addig a lerakási illeték és a megnövekedett feladatok több százmillió többletkiadást jelentenek egy átlagos méretű közszolgáltatónál. Ez az ágazat finanszírozását már középtávon is fenntarthatatlanná teszi.

Ugyanebben a tárgykörben meglévő jogi ellentmondás – amely alapvetően alkotmányossági aggályokat is felvet – a hulladéktörvényben rögzített díj-megállapítási szabályok és a rezsicsökkentés törvényi szabályozása között állapítható meg. (A szakminiszter folyamatosan nem tesz eleget a törvényben meghatározott közszolgáltatási díj-megállapítási kötelezettségének.)

Hasonlóan aggályos a közszolgáltató vállalkozások körének korlátozása, mely szerint kizárólag állami, vagy önkormányzati tulajdonú non-profit szervezet láthat el ilyen feladatot. Első látásra ez a szabályozás valóban versenykorlátozó hatású, az európai uniós versenyjoggal ellentétes. Egyelőre azonban nincs annak jele, hogy ezt a szabályozást érdemi vizsgálat alá vették volna, bármilyen európai, vagy hazai fórumon.

A sikeres implementációt nehezítheti a túlszabályozás, esetenként talán túl szigorú eljárási és adminisztratív kötelezettségeket ír elő a szabályozás, melyek későbbi korrekciója presztízsveszteség nélkül végrehajtható. A nyilvántartási és jelentési kötelezettség valóban rendkívül fontos az ágazat ellenőrizhetősége szempontjából, ezzel egyetértünk, de meg lehetne oldani következetes szabályozással egyszerűbben is. Az engedélyeztetési eljárás is egyszerűsíthetőnek tűnik.

Nehéz lenne nem észrevenni, hogy a szakmai célok mellett markánsan jelennek meg a szakmai céloktól független politikai célok, melyek esetenként ellentétesen hatnak, jelentősen akadályozva a környezetvédelmi szakmai célkitűzések megvalósítását, vagyis a szakpolitika sikeres implementációját. A legnagyobb ellentmondás és a legtöbb implementációs zavar háttérben talán éppen az húzódik meg, hogy a környezetvédelmi szakmai és a politikai célok egyszerre jelennek meg.

3.4. Ellentmondásosság és a konfliktus hatásai a szakpolitika implementációjára

Az új hazai hulladékgazdálkodás jogi szabályozását (szakpolitikát) magas szintű ellentmondásosság és jelentős konfliktusok jellemzik. A non-profit szervezetté átalakított hazai tulajdonú közszolgáltatók rendkívüli finanszírozási nehézségekkel küzdenek, a külföldi magántulajdonú cégek többsége kiszorult a hazai hulladékgazdálkodási közszolgáltatások piacáról. Az érintett önkormányzatok képtelenek az önkormányzati törvényben előírt helyi közszolgáltatás megszervezésére vonatkozó kötelezettségüket teljesíteni. A szabályozás implementációja alapvetően politikai implementáció: legfőbb vezérelve a hatalom, eszköze a politikai és jogi kényszer. (A hatalom egy szereplőé vagy egy koalícióé, aki/ami rá tudja kényszeríteni a saját perspektíváját más szereplőkre.)

3.5. A sikertényezők vizsgálata, az implementáció értékelése, várható hatásai

A sikertényezők rövid értékelése (Sabatier, Mazmanian: 1979):

- A világos és konzisztens célok: a célok világosak, de ellentmondás van a szakmai és politikai célok között (nem ismert, rejtett célok is feltételezhetők)
- A rendszer megváltoztatásának tervezett mértéke: részben indokolatlanul nagy, részben ismeretlen, a változások túl gyorsak, kimenetelük bizonytalan
- A reformot megalapozó oksági elmélet megfelelése: a szakmai célok (hulladékok által okozott környezetszennyezés megszüntetése) esetében megfelelő, politikai célok esetében vitatható.
- Pénzügyi erőforrások megfelelése: a forráskivonás lehetetlenné teszi a szakmai célok megvalósítását és az ágazat finanszírozási helyzetét
- Szereplők elkötelezettsége (bizonytalan, inkább negatív)
- Társadalmi és gazdasági körülmények: nem megfelelőek (pénzügyi válság)

A sikertényezők gyorselemzése a szakpolitika implementációjának sikertelenségét (kudarcát) vetíti előre, ami elsősorban a hulladékgazdálkodás területét érintő jogi szabályozás ellentmondásainak, inkoherenciájának eredménye. Ha a sikeres implementáció elsődleges kritériuma a kitűzött környezetvédelmi célok megvalósítása, akkor a jelenlegi helyzet értékelése alapján egyértelműen a kudarc vetíthető előre. Óvatosabban fogalmazva megállapítható, hogy a várható káros következmények kockázata rendkívül magas.

A politikai implementáció jellemzője a hatalom és a kényszer, ez jól jellemzi az új hazai hulladékgazdálkodási szakpolitika gyakorlati alkalmazásának eddig eltelt 2 évét. A vitatott törvények és egyéb jogszabályok az ellentmondások, konfliktusok és tiltakozások ellenére akadálytalanul bevezetésre kerültek, bár számos helyen és alkalommal került sor azóta különböző módosításokra, lényegi változtatások még mindig nem történtek.

4. Összefoglaló értékelés, eredmények

A hazai hulladékgazdálkodási politika és az ahhoz kapcsolódó, valamint az azt is érintő egyéb jogszabályok szokatlanul sok ellentmondást tartalmaznak. Oly mértékű ellentmondás van a környezetvédelmi követelmények és a finanszírozási feltételek között (rezsicsökkentés), hogy az hosszú távon nem fenntartható, mert az ágazat pénzügyi összeomlásához és – állami beavatkozás nélkül – környezeti katasztrófához vezet. A szabályozási elvek ellentétesek bizonyos uniós alapelvekkel (versenysemlegesség, állami beavatkozás), melyek előbb-útóbb komoly konfliktusokhoz fognak vezetni. A környezetpolitikai célok megfelelőek, talán helyenként még eltúlzottak is, de a jogi eszközök, néhány szakmai terület kivételével nem felelnek meg a hatékony és sikeres implementáció alapelveinek, a sikertényezők kevés kivétellel nem teljesülnek.

Az ellentmondásosság önmagában nem akadályozta meg a szakpolitika implementációját és az hatalmi eszközökkel bevezetésre került annak ellenére is, hogy jelentős konfliktusokat generált. A hulladékgazdálkodás megszervezéséért felelős önkormányzatok vezetői, melyek egy jelentős része az előkészítés időszakában országgyűlési képviselő volt, jelezték a szabályozás várható következményeit. Az önkormányzatok megbízásából a helyi hulladékgazdálkodási szakmai szolgáltatást ellátó, részben külföldi tulajdonú közszolgáltató vállalkozások vezetői minden fórumon tiltakoztak a bevezetésre szánt új szabályozás ellen, eredménytelenül. A szakmai szervezetek és az államigazgatási társszervek egy része is jelezte aggályait, ennek ellenére szinte változatlan formában lépett hatályba az új szabályozás.

Ez a politikai (hatalmi) típusú implementáció („Intézményi állam”), a társadalmi egyeztetés nem jellemző, vagy formális, konszenzus ennél fogva nem is lehet. Az indoklás még mindig nagyon egyszerű: minden új kötelezettség és kellemetlenség a ránk nézve kötelező EU szabályozás kényszere miatt szükséges. A szakpolitika nyilvánossá tett – általunk feltételezett és elfogadott – szakmai stratégiai céljai a jogszabályi környezet ellentmondásai miatt nem valósíthatók meg, ezért összességében az implementáció sikertelennek minősíthető.

Ha a szakpolitika általunk nem ismert stratégiai célokat is tartalmaz, lehet, hogy éppen az volt a cél, hogy a fenntarthatatlan átmeneti időszak után a valódi stratégiai célok akadálytalanul megvalósulhassanak.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Baier, March, Saetren (1986): Implementation and ambiguity. In: Scandinavian Journal of Management.
- Brynard (2005): Policy implementation: Lessons for service delivery.
<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/AAPAM/UNPAN025756.pdf>
- Cerych, Sabatier (1986): Great Expectations and Mixed Performance: The Implementation of Higher Education Reforms in Europe. Stoke-on-Trent: Trentham Books.
- Cohen, Wesley, M., Levinthal, Daniel A. (1990): Absorptive Capacity: A New Perspective on Learning and Innovation. In: ASQ, 35, p. 128-152.
- Elmore (1978): Organizational Models of Social Program Implementation. In Public Policy, vol 26.
- Farrar, DeSanctis, Cohen (1978): Alternative Conceptions of Implementation. The Human Institute, Cambridge.
- Lane (1983/b): The Concept of Implementation. Statsvetenskapling Tidskrift.
- Lane (1987): Implementation, Accountability, and Trust. In: European Journal of Political Research
- Matland (1995): Synthesising the Implementation Literature: The Ambiguity-Conflict Model of Policy Implementation. In: Journal of Public Administration Research and Theory, 5, p. 145.
- Palumbo, Calista (1990): Opening up the Black Box: Implementation and the Policy Process.
- Calista: Implementation and the Policy Process: Opening up the Black Box. Greenwood Press, NY.
- Parsons (1995): Public Policy: An Introduction to the Theory and Practice of Policy Analysis. Edward

Ulgar, Aldershot.

Sabatier (1986): Top-Down and Bottom-Up Models of Implementation Research. In: *Journal of Public Policy* 6

Sabatier (1998): The Advocacy Coalition Framework. In: *Journal of European Public Policy* 5.1. p. 98

Sabatier (2005): From Policy Implementation to Policy Change: a Personal Odyssey. In: Gornitzka et al: *Reform and Change in Higher Education*. Springer.

Van Meter, Van Horn (1975): The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework. In: *Administration and Society* 6. (Feb. 1975) p. 445–488.

Van Vught (1997): The Effects of Alternative Governance Structures. In: Steunenberg, Van Vught (1997): *Political Institutions and Public Policy*. Kluwer Publishers, London. p. 115-137.

JOGSZABÁLYOK

2012 évi CLXXXV törvény a hulladékról Magyar Közlöny 160. szám (2012. november 30.)

438/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a közszolgáltató hulladékgazdálkodási tevékenységéről és a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésének feltételeiről, Magyar Közlöny 184. szám (2012. december 29.)439/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a hulladékgazdálkodási tevékenységek nyilvántartásba vételéről, valamint hatósági engedélyezéséről, Magyar Közlöny 184. szám (2012. december 29.)

440/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a hulladékkal kapcsolatos nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségekről, Magyar Közlöny 184. szám (2012. december 29.)441/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a hulladékról szóló törvénnyel összefüggésben egyes kormányrendeletek módosításáról, Magyar Közlöny 184. szám (2012. december 29.)442/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a csomagolásról és a csomagolási hulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről, Magyar Közlöny 184. szám (2012. december 29.)443/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet az elektromos és elektronikus berendezésekkel kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről, Magyar Közlöny 184. szám (2012. december 29.)444/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a hulladékká vált gépjárművekről, Magyar Közlöny 184. szám (2012. december 29.)445/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet az elem- és akkumulátorhulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről, Magyar Közlöny 184. szám (2012. december 29.)